

متن پرسش

بسم الله التور و السلام سلام و درود بر استاد عزیز جناب مستطاب حاج آقا اصغر طاهرزاده: چه مغتنم است که در این زمانه پر از بیم و امید، هر از چندگاهی می توانیم طالب بصیرت از جنابان باشیم در مسائل مستحدثه. غرض از مزاحمت این که با اکران عمومی فیلم «محمد رسول الله (ص)» که اثری منحصر به فرد در نوع خود است چه از حیث موضوع و چه از حیث اهمیت آن در شرایط تاریخی فعلی، به نظر می رسد بستر و مصداقی مناسب فراهم شده برای جوشش فکری اصحاب بصیرت برای اندیشه در هنر اسلامی. در همین راستا مدتی است که درصدد نوشتن نکاتی راجع به این فیلم در سایه درک خودم از حکمت هنر اسلامی بودم، تا این که امروز مطالعه مقاله ای از آیت الله قائم مقامی در مورد این فیلم مؤید بعضی از اندیشه هایم بود که البته تا پیش از رؤیت این مقاله در صحت و امکان بیان منسجم آنها کمی تردید داشتم. <http://sm-ghaemmaghamsi.ir/?p=۳۰۱۶> گذشته از نیت مقدس و اخلاص سازنده و همچنین تعهد غالب او به منابع دینی که شایسته تمجید و تأیید است، آیت الله قائم مقامی دو نقد دلسوزانه را به این فیلم ایراد می فرمایند که از این قرار است: اول این که در تصویر زندگانی حضرت رسول (ص) و معصومین (ع)، استفاده از تخیل آزاد، به این معنی که خیال بخواهد در عرض حقایق زندگانی و معارف آن بزرگواران، چیزی از فهم شخصی خود هنرمند به اثر اضافه کند مذموم است، و خیال باید به طور مطلق در خدمت تصویر حقایق زندگانی و معارف آن عزیزان باشد بدون هیچ دخل و تصرفی از جانب گمان و برداشت شخصی و آزادانه خود هنرمند. لذا آن جایی که محتوای فیلم از حیثه واقعیات مستند تاریخی فراتر می رود (بر فرض) مورد اشکال قرار می گیرد. ادعای جالب تری که در مورد ابعاد فقهی فیلم ایشان می فرمایند، و بسیار متین و مستدل به نظر می رسد، خلط بین حکم ساحت بشری و ساحت الهی انبیاء و معصومین (ع) در فتوای حرمت تصویر کردن این اولیاء الهی است، (که البته این اشکالی است ابتدائاً به نظر مشهور فقهاء و این فیلم). و شرح آن این است که از آنجا که نبی و معصوم در عرصه حیات ظاهری، بشری مثل ما هستند، تصویر کردن ظاهر آنها در آثار هنری به خودی خود حرمت و محذوری ندارد، مگر این که هنرمند قادر نباشد در اثر خویش حکم باطن قدسی آنان را در ظاهر بشری شان نمایان سازد، و از این طریق به ساحت قدسی آن مقدسین خدشه ای وارد آید. این نکته، به نظر نکته ای بسیار لطیف و حکیمانه می رسد که البته پذیرش عمومی آن از جهت فضای فکری حاکم بر بعضی علماء جهان اسلام بعید به نظر می رسد. اما تا کنون این مقاله تنها مقاله ای بوده که از نگاه حکمت و فقاہت به بررسی فیلم پرداخته و دو نکته ای که ایشان متذکر شدند بسیار برای حقیر آموزنده بود. با این حال با توجه به وسیع بودن

موضوع هنر اسلامی، خواستیم این وجیزه بهانه ای باشد، تا نظر استاد مکرم را نیز در مورد این فیلم جویا شویم به این امید که بر علم مان اضافه شود، البته در صورتی که آن استاد عزیز فیلم را تا کنون رؤیت کرده باشند. با تشکر از عنایت تان و عذرخواهی از تصدیع اوقات و تطویل کلام

متن پاسخ

باسمه تعالی: سلام علیکم: بنده آن فیلم را متأسفانه هنوز ندیده‌ام و بر خود لازم می‌دانم که ببینم. منتها بین آرائه‌ی یک شخصیت قدسی در فضای فیلم و سینما، با آرائه‌ی آن شخصیت در فضای کتاب و تحقیق، باید فرق بگذاریم و با توجه به این امر از نقد و تذکر نباید خودداری کرد. بدین لحاظ بنده متن جنابعالی را در معرض نگاه کاربران محترم قرار می‌دهم به امید آن‌که تفکری در موضوع شده باشد. موفق باشید